

Kritik mot Rikspolisstyrelsen för långsam handläggning av ett skadeståndsärende

Beslutet i korthet: Ett skadeståndsärende vid Rikspolisstyrelsen, som var färdigberett i november 2008, avgjordes inte förrän nästan femton månader senare. Jag konstaterar att ett så långt uppehåll i handläggningen utan att några åtgärder vidtas inte är förenligt med förvaltningslagens krav på snabb handläggning. Jag är därför kritisk till handläggningen av ärendet.

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO den 12 januari 2010, klagomål mot Rikspolisstyrelsen. Han var missnöjd med att ett skadeståndsärende som inleddes av honom sommaren 2008, trots upprepade påstötningar, ännu inte hade avgjorts. Hans skadeståndsanspråk grundades på att han ansåg sig ha blivit föremål för ett felaktigt polisingripande.

Utredningen

Muntliga upplysningar hämtades in från BB och CC, handläggare respektive enhetschef vid Rikspolisstyrelsens rättsenhet. Det framkom att det aktuella ärendet hade varit färdigberett sedan november 2008 och att det inte är ovanligt att handläggningstiden för den aktuella typen av ärenden överstiger ett år.

Ärendet remitterades till Rikspolisstyrelsen för upplysningar och yttrande över arbetsituationen på den berörda enheten samt om handläggningstiden såväl i AA:s ärende som generellt i ärenden av liknande slag.

Rikspolisstyrelsen (genom överdirektören DD) kom in med ett yttrande och anförde följande.

Allmänt om rättsenheten

Rättsenheten är en del av Rättsavdelningen på Rikspolisstyrelsens huvudkontor och består för närvarande av tolv personer varav tio är verksamma som handläggande jurister samt en enhetschef. Ett av flera av enhetens ansvarsområden är att genom så kallad frivillig skadereglering hantera ersättnings- och skadeståndsanspråk för hela Polisen med stöd av förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk för staten. Dessutom hanterar enheten eventuellt uppkomna tvister med

skadeståndsrättslig anknytning samt lämnar remissyttranden till Justitiekanslern i fall som handlar om så kallade beslutsskador inom Polisen.

Fyra personer arbetar heltid med skadeståndsanspråk jämte en person på halvtid. Bemanningen har tidigare uppgått till fem personer. Enheten har dock under en längre tid haft en handläggare sjukskriven. Denna person jobbar numera halvtid.

Ärendeströmmingen vad gäller skadestånds- och ersättningsfrågor

Enheten har de senaste tre åren haft en kraftig ökning av antalet inkomna ärenden. Detta beror till stor del på att anspråk uppkommit på grund av att av polisen utfärdade pass varit behäftade med tillverkningsfel och medfört att enskilda tvingats till utlägg för provisoriskt pass för en resa. Ärenden har till del haft karaktären av masshantering och tvingat enheten till hårda prioriteringar. Eftersom alla ärenden måste hanteras har detta påverkat den övriga skaderegleringsverksamheten.

Lite ärendestatistik:

2007 totalt inkomna: 1581 st., totalt avgjorda 726 st.

2008 totalt inkomna: 1654 st., totalt avgjorda 807 st.

2009 totalt inkomna: 1948 st., totalt avgjorda 992 st.

Av siffrorna kan konstateras att inflödet av ärenden ökat men att även antalet avgjorda ärenden ökat.

När det gäller balanserna inom skaderegleringsverksamheten uppgick enligt de senaste någorlunda jämförbara siffrorna den totala balansen till 997 ärenden per den 25 februari 2010 (978 per den 27 januari 2009). Här har den totala ärendebalansen således ökat något men det kan konstateras att ärendena hänförliga till pass har minskat till 309 (att jämföra med 442 per den 27 januari 2009).

Särskilt om vissa äldre ärenden (här ärenden inkomna före år 09)

En granskning av den så kallade JK-listan som sammanställdes den 25 februari 2010 ger vid handen att enheten har 21 ärenden öppna i skaderegleringsverksamheten varav fem är tvister i domstol som ännu inte avgjorts slutligt. Fem ärenden från år 08 har inte hunnits med slutligt på grund av hög arbetsbelastning och övriga 11 ärenden är under beredning där olika former av kompletteringar inhämtats. Ärenden av äldre slag är således inte i skrivande stund särskilt många. Det finns dessutom i de flesta fall en förklaring till varför de inte avgjorts. Några ärenden har dock inte hunnits med på grund av hög arbetsbelastning. Detta gäller även AA:s ärende. Styrelsen kan här inte annat än beklaga att handläggningen dröjt. I det följande redogörs särskilt för handlägningsåtgärderna i AA:s ärende.

080625- skadeståndsanspråket inkommer från AA.

080818- begäran om utredning och yttrande skickas till Polismyndigheten i Stockholms län med sista svarsdatum den 26 september 2008.

080922- polismyndigheten begär anstånd med att komma in med sitt yttrande då man inväntar internutredningen som ännu inte är avslutad.

081107- polismyndighetens utredning och yttrande inkommer till Rikspolisstyrelsen.

100202- beslut fattas i ärendet.

Avslutande synpunkter

Rättsavdelningen har noga följt den bekymmersamma utveckling som ägt rum när det gäller skadeståndsbalanserna och vidtagit åtgärder. Rekrytering pågår för att förstärka skaderegleringsverksamheten. Dessutom har stöd erhållits inom Rikspolisstyrelsen för att hantera enklare så kallade passärenden. Avdelningen har därför förhoppningen för att den totala ärendebalansen kommer att minska under året genom nämnda åtgärder och att även en viss förnyring av ärendebeståndet kommer att kunna ske. Avdelningen har även för avsikt att ha förnyade diskussioner med polismyndigheterna om möjligheten att hantera nämnda passärenden på annat sätt än

genom skadereglering – i första hand genom att myndigheterna utnyttjar en möjlighet att underlåta att ta ut avgift för provisoriskt pass med stöd av pass-förordningen. Polismyndigheten i Stockholms län har dock tidigare avvisat en sådan möjlig tillämpning.

AA bereddes tillfälle att yttra sig.

Rikspolisstyrelsens beslut i det aktuella ärendet begärdes in och granskades.

Bedömning

Bestämmelser om statsförvaltningens frivilliga reglering av skadeståndsanspråk finns i förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Av 3 och 4 §§ nämnda förordning följer att vissa anspråk på ersättning ska handläggas av Justitiekanslern respektive Kammarkollegiet medan det av 5 § framgår att andra anspråk ska handläggas av den centrala förvaltningsmyndighet inom vars verksamhetsområde skadan inträffat. Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för landets polismyndigheter.

Enligt 29 § första stycket myndighetsförordningen (2007:515) ska en myndighet senast den 1 mars varje år till Justitiekanslern lämna en förteckning över de ärenden som hade kommit in före den 1 juli föregående år men som inte hade avgjorts vid årets utgång.

I 7 § förvaltningslagen (1986:223) anges bl.a. att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Av utredningen framgår att handläggningen av det aktuella ärendet inleddes i slutet av juni 2008 och att det var färdigt för avgörande i början av november samma år. Jag har inga synpunkter på handläggningen fram till dess. Därefter dröjde det dock nästan ett år och tre månader innan ärendet, efter det att en handläggare hos JO kontaktat Rikspolisstyrelsen, avgjordes. Att ett sådant här ärende blir liggande under så lång tid utan att några åtgärder vidtas är naturligtvis inte förenligt med förvaltningslagens krav på snabb handläggning. Jag är därför kritisk mot handläggningen av ärendet och noterar att även Rikspolisstyrelsen har beklagat den utdragna handläggningstiden.

Genom de muntliga upplysningar som inledningsvis hämtades in, gavs intrycket att handläggningstiden vid Rikspolisstyrelsen i ärenden av detta slag mer eller mindre regelmässigt översteg ett år. Av Rikspolisstyrelsens yttrande framgår dock att det i slutet av februari i år – i en ärendebalans på närmare 1 000 ärenden – enbart fanns 21 ärenden som hade inletts före år 2009, varav fem var färdiga för avgörande medan övriga 16 antingen var föremål för handläggning vid domstolar eller – på grund av att behov av kompletteringar uppstått – ännu inte var färdigberedda. Det har också kommit fram att Rikspolisstyrelsen har vidtagit åtgärder i syfte att förkorta handläggningstiderna och föryngra ärendebalansen.

Ärenden som i likhet med AA:s ärende blivit liggande under ett år eller mer utan att några åtgärder vidtagits över huvud taget förefaller alltså i vart fall inte nu längre vara särskilt vanligt förekommande. Det som kommit fram i denna del

föranleder därför inte något annat uttalande från min sida än att jag utgår från att handläggningen av de äldre ärendena prioriteras.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i det ovan sagda.